

SOLINARSKÉ ŠTORIJE

Oš Sečovelje
Sečovelje 78
6333 SEČOVLJE

ZAHVALA

Za pomoč pri izdelavi se želimo zahvaliti prav vsem, ki ste nam nesebično pomagali in nam dali mnogo idej in spodbud. Ker vemo, da se lahko vedno zanesemo na vas, nam ne bo težko vedno znova poprijeti za delo in se ob tem družiti, zabavati in iskati preteklost naših prednikov.

Avtorji naloge:

- Ana Šturm
- Klementina Hozjan
- Alja Glavina

Mentorici:

- Neli Romanello
- Sanja Špeh

Sečovlje, 30. 01. 2015

POVZETEK

Našo idejo o vodenju skupin po solinah, ki jo bomo predstavili tudi v tej seminarski nalogi, smo predstavili tudi direktorju Soline d.o.o., gospodu Klavdiju Godničju in vodji KSSP, gospodu Andreju Sovincu. Navdušena sta bila nad našo novo turistično ponudbo Branje ali pripovedovanje zgodb oz. štorij naših solinarskih prednikov. Zgodbe, pravljice in miti so ju navdušili in v njih vidita tudi možnost za natis in prodajo knjig, ki bi jih otroci, skupaj s starši, z navdušenjem prebirali. Vrednost knjig, bi bila tudi v tem, da so ilustracije izdelali učenci sami.

ABSTRACT

In this seminar paper the students present their idea about guiding groups around the salt pans. This idea also reached Mr. Klavdij Godnič, the chairman of the *Sečovlje Saltworks (Soline d.o.o.)*, and Mr Andrej Sovinc, the manager of the *Sečovlje Salina Landscape Park (KSSP)*. They were enthusiastic about our suggestion of a new tourist offer: reading or telling stories about the salt pans. Stories, fairy tales and myths seem to give an important opportunity for books to be printed and sold. It can be expected that both children and parents would enjoy reading these books. The value of these books is even greater since the illustrations were made by the students of our school.

KAZALO

1. UVOD	6
Zakaj smo izbrali prav Sečoveljske soline?.....	6
2. SPLOŠNI OPIS POTI – PROGRAM VODENJA.....	7
3. OPIS POTI PO ODSEKIH.....	8
• 9.00 PRIHOD	8
<i>PREDSTAVITEV SOLIN</i>	<i>8</i>
<i>Soline nekoč.....</i>	<i>8</i>
<i>Soline danes.....</i>	<i>9</i>
<i>Pridelava soli</i>	<i>9</i>
• 9.45-10.15: HOJA SKOZI SOLINE DO PRVEGA POKRITEGA POČIVALIŠČA	11
• 10.15 – 10.30: KRATKA PREDSTAVITEV SEČOVELJ IN OKOLICE	11
• 10.30-10.45: NADALJEVANJE HOJE SKOZI SOLINE DO MULTIMEDIJSKEGA PROSTORA.....	11
• 10.45-11.15: ODMOR OZ. MALICA	12
• 11.15-12.00: POSLUŠANJE ZGODB DOMAČINOV O ŽIVLJENJU IN DELU SOLINARJEV	12
1. ZGODBA.....	12
Sečoveljski rov	12
3. ZGODBA.....	15
JE KDO VIDEL GAVER?	15
4. ZGODBA.....	16
NASTANEK SOLIN	16
• 12.00-13.00: DELAVNICE	17
• IZDELAVA SLOVARČKA NAREČNIH BESED.....	17
• SLIKARSKA DELAVNICA	18
• IZDELAVA SESTAVLJANKE (PUZZLE).....	18
• IZDELAVA TAPERINOV IN GAVEROV IZ LESA.....	18
• 14.30: ZAKLJUČEK DELAVNIC IN ODHOD PROTI ZBIRNEMU MESTU	18
5. OSTALA TURISTIČNA PONUDBA KRAJA SEČOVLJE IN OKOLICE.....	18
• ZAPUŠČEN BENEDIKTINSKI SAMOSTAN NA KROGU.....	18
• ZAPUŠČEN RUDNIK ČRNEGA PREMOGA SEČOVLJE	19
• CERKEV SV. MARTINA	19

•	OBISK DOMAČIH VRTNARIJ (RUZZIER, MOŠKON, TODORVIĆ).....	20
•	OLJARNA: GOSPODAR SONCA.....	20
•	PRIDELOVALCI EKOLOŠKE ZELENJAVE (MARKEŽIČ EGIDIJ).....	21
•	LETALIŠČE PORTOROŽ	21
•	POŠTA SEČOVLJE.....	22
•	OSNOVNA ŠOLA SEČOVLJE IN VRTEC SEČOVLJE.....	22
•	ITALIJANSKA OSNOVNA ŠOLA SCUOLA PERIFERICA DI SICCOLE IN ITALIJANSKI VRTEC LA COCCINELA	22
•	GOSTINSKA PONUDBA.....	23
➤	CASA DEL SAL	23
➤	GOSTILNA PRI MARIČKI	23
➤	RESTAVRACIJA BARON	23
	PRILOGE	24

1. UVOD

Smo učenci osnovne šole Sečovelje in že petnajst let imamo na naši šoli turistični krožek, ki tesno sodeluje z lokalnim Turističnim društvom Taperin Sečovelje. Sprejeli smo moto našega TD, ki se glasi: »Imenujmo radi naš kraj, ker je samo eden in je naš« in se tega ob vsakem našem koraku ali odločitvah zavedamo in držimo. Hkrati se zavedamo, da živimo v turistični občini, ki je na področju turizma že veliko naredila, da pa se vedno lahko naredi ali izboljša marsikaj. Tudi letos smo se odločili, da se prijavimo na projekt Turizmu pomaga lastna glava. Pripravili bomo Turistični vodnik po sečoveljskih solinah. Najprej bomo opisali splošni opis poti oz. program vodenja. V nadaljevanju bomo natančno in časovno opredelili pot po odsekih. Na koncu pa bomo izbrali informacije za samostojni ogled poti ter predstavili ostalo turistično ponudbo Sečovelj in okolice.

Zakaj smo izbrali prav Sečoveljske soline?

Prav zaradi tega, ker so soline del nas, domačinov, kakor smo tudi mi del solin. Soline želimo predstaviti in približati širši javnosti, predvsem mladim.

2. SPLOŠNI OPIS POTI – PROGRAM VODENJA

9.00: Prihod pred krajinski park Sečoveljske soline na Seči (Seča 115).

9.00-9.15: Zbiranje pred zapornicami ob vhodu v krajinski park.

9.15-9.45: Kratka predstavitev o Sečoveljskih solinah učencev in učiteljev.

9.45-10.15: Hoja skozi soline do prvega pokritega počivališča.

10.15-10.30: Kratka predstavitev Sečovelj in okolice.

10.30-10.45: Nadaljevanje hoje skozi soline do multimedijskega prostora.

10.45-11.15: Odmor oz. malica (domač kruh, sečoveljska sol, olivno olje, bakala na belo, sardele, voda, jabolka).

11.15-12.00: Poslušanje zgodb domačinov o življenju in delu solinarjev nekoč, pravljic in legend.

12.00-13.00: Delavnice.

14.30: Zaključek delavnic in odhod proti zbirnemu mestu.

3. OPIS POTI PO ODSEKIH

- **9.00 PRIHOD**

Dobimo se ob 9.00 uri na zbirnem mestu krajinskega parka Sečovlje, na Seči. Za lažjo orientacijo si pomagajte s priloženim zemljevidom (glej: Splošni opis poti, priloge).

Do 9.15 se vsi zberemo, sledi kratka predstavitev Sečoveljskih solin.

PREDSTAVITEV SOLIN

Soline nekoč

Način pridelovanja soli so iznašli že davno od tega. Reka je naplavila neprepusten material in napravila se je neprepustna ravnina. Na tej neprepustni plasti so se ustvarile kotanje z morskovo vodo. Sonce in veter sta vodo izparila in pojavili so se kristalčki soli.

Prve podatke o Piranskih solinah so odkrili okoli leta 1250 do leta 1300. Slovenska obala je bila še v začetku tega stoletja posejana s solinami. Vemo, da so s soljo iz omenjenih solin zadovoljevali zgolj potrebe lokalnega prebivalstva. Najpomembnejše Piranske soline, od katerih so se danes ohranile le še miniaturne soline v Strunjanu in (za slovenske razmere) prostrane Sečoveljske soline. Kdaj so Piranske soline pričele nastajati, ni znano, prve pisane podatke pa zasledimo v drugi polovici 13. stoletja v Piranskem statutu. Solinarji so takrat uporabljali sol le v prehrani, kasneje pa so jo začeli tudi prodajati. Sol je vedno bolj postajala trgovsko blago. Zaradi solin so nastajale tudi obmorska mesta (Piran, Benetke). Solinarji so pobrali polovični delež soli, med tem pa so morali polovico te soli dati svojemu gospodarju. Sol so pridobivali predvsem v mesecih med aprilom in septembrom. Preostali čas leta pa so se umaknili drugam in počeli druge stvari (npr. vinska trta). Nič ni pomagalo omejevati pridobivanja soli ne prepovedovati gradnje novih solin, niso zalegle niti denarne kazni ne zaplembe ladij in tovorov. Tihotapstvo soli je bilo tako dobičkonosno, pozneje celo nujno, da ga ni bilo mogoče zatreti. Solinarjem se je v teh časih dobro godilo vse do 1. svetovne vojne, ko so se pojavili zamrzovalniki in s solinarstvom ni bilo več zaslužiti. Po 1. svetovni vojni so pri pomorstvu, pri solinarstvu in trgovstvu bili hudi časi. po pismenih virih sodeč, so Sečoveljske soline stare več kot 700 let, nekateri avtorji pa prisegajo, da so znatno starejše.

Sečoveljske soline so l. 1989 zavarovali kot krajinski park, v katerem so dovoljene le tiste gospodarske dejavnosti, ki ne ogrožajo naravnega ravnovesja. taki dejavnosti sta solinarstvo

in gojenje morskih organizmov. Mednarodno podporo so Sečoveljskim solinam dali l. 1993, ko so jih priznali kot podpisnico Ramsarske konvencije.

Soline danes

Soline so danes samostojna organizacija imenovana Soline d.o.o., s katero posluje podjetje Mobitel. Solinarstvo še vedno ni dobičkonosen posel, saj se ubada s še vedno velikimi problemi – predvsem z naravnimi dejavniki (sonce, veter).

Sicer pa solinarstvo propada predvsem zaradi cenene soli s Turčije. rešitev vidijo v prodajanju solnice in solnega blata. za delovanje solin si pomagajo tudi s turizmom.

Sečoveljske soline so danes največje obalno mokrišče (517 hektarov). pestrost ptičjih vrst je na tem območju, v smislu prezimovanja in gnezdenja, znatno večja, kot na drugih lokalitetah te vrste. do danes je bilo ugotovljenih 253 vrst, od tega jih v širši okolici gnezdi 91.

Pridelava soli

Severni del parka, to je ta del, na katerega zdaj gledamo, se imenuje Lera. tukaj danes še vedno poteka aktivna pridelava soli. Od južnega dela parka, imenovanega Fontanigge, ga deli potok Drnica (pokažemo). Te soline so ene redkih solin, kjer se sol še prideluje po več stoletij starih postopkih.

Na Leri sol pridelujejo v skladu s srednjeveško tradicijo. Postopek pridelave soli so nekoliko posodobili Avstrijci leta 1904. Pobiranje soli poteka na petoli, plasti biosedimenta, ki preprečuje prehajanje morskega blata v sol in vgrajevanje nezaželenih ionov v kristale soli.

Petola je posebnost v postopku pridelave soli, ki se je ohranila samo v Sečoveljskih in Strunjanskih solinah. Solinarji na kristalizacijskih bazenih gojijo petolo: nekaj mm debelo plast alg, sadre in mineralov.

Na Fontaniggah so pridobivanje soli opustili v šestdesetih letih 20. stoletja, vendar se površine še vedno uporabljajo za pripravo koncentriranih slanice.

Sol se prideluje po izročilu, starem skoraj 700 let in zgolj s tradicionalnimi orodji. Osnovni proces je naravna kristalizacija na solnih poljih, kjer se sol pobira na nekaj mm debeli solni podlagi, imenovani petola. Sol pridobivajo na solnih poljih, ki obsegajo izparilne in kristalizacijske bazene (pokažemo bazene). Morska voda je izpeljana iz izparilnih v kristalizacijske bazene, po načelu prostega pada ali pa jim pomagajo črpalke. Na Fontaniggah

so jih poganjale vetrnice, na Leri pa so Avstrijci pred sto leti uvedli moderniziran postopek z uporabo motornih črpalk. Od vseh bazenov je kristalizacijskih približno ena petina. Ko morska voda potuje skozi izpiralne bazene, končno nastane sol.

Pri pridelavi solinarji uporabljajo tradicionalna orodja. Pridelano sol na kupe pograbi z lesenimi strgali. Odcejeno sol hranijo v namenskih skladiščih (pokažemo).

Sol se pobira od konca junija, do konca septembra, seveda, če je vreme naklonjeno (sončno, toplo, brez dežja).

Gostje, ki bodo prišli v tem času (konec junija do konca septembra), si bodo lahko tudi ogledali postopek pobiranja oz. grabljenja soli.

Po koncu pobiranja soli, torej od oktobra do maja, solinarji obnavljajo solna polja, nasipe, lesene obloge okoli solnih polj, zapornice za vodo in druge objekte. Marca pa se začne proces za vzgojo petole.

V bazenih za izparevanje vode se voda segreje in pretaka iz enega bazena v drugega, s pomočjo delavcev – vodarjev, ki z dviganjem zapornic spuščajo ogreto vodo v drugi bazen. V drugem bazenu se njena slanost s pomočjo izhlapevanja poveča. Tako spustijo v tretji bazen, kjer zopet pridobi na slanosti. To se ponavlja vse do zadnjega, ko je voda pripravljena za kristalizacijo. In prav te slanice različnih stopenj slanosti, so solinarji od nekdaj uporabljali za različne namene, ne le za sol.

- **9.45-10.15: HOJA SKOZI SOLINE DO PRVEGA POKRITEGA POČIVALIŠČA**

Med hojo skozi soline opazujemo bazene, v katerih nastaja sol. Gostje imajo možnost videti vse, o čemer smo prej razlagali.

- **10.15 – 10.30: KRATKA PREDSTAVITEV SEČOVELJ IN OKOLICE**

Sečovelje so manjše naselje, ki spadajo v občino Piran. So nekdanje solinarsko naselje, ki leži ob vzhodnem robu Sečoveljskih solin. Kraj se v pisnih virih omenja že v rimskih časih, o čemer pričajo tudi arheološke najdbe. Središče Sečovelj je strnjeno ob cerkvi sv. Martina iz leta 1822. V letu 1986 so naredili turistično in športno letališče, ki je danes mednarodno letališče Aerodrom Portorož. Sečovelje so najbolj znane po solinah, ki se omenjajo že v 12. stoletju. Pridelovanje soli je bilo posodobljeno v 14. stoletju, razcvet pa so soline doživele v obdobju Avstroogrške vladavine. Soline so takrat preživljale veliko družin, ki so živele v solinarskih hiškah. V eni od teh je danes Muzej solinarstva, celo območje pa so razglasili za krajinski park. Nad Sečovljami je hrib Krog, kjer je bil benediktinski samostan do leta 1947 in cerkev sv. Onofrija iz leta 1432. Tukaj je deloval tudi rudnik črnega premoga od leta 1937 do 1970. Danes na tem območju kot delujoča panoga še zmeraj ostaja solinarstvo na približno 700 hektarjih delujočih solinarskih polj. V solinarskem muzeju, ki se nahaja na območju zapuščenih solin (na drugi strani), si lahko ogledamo razvoj solin in način življenja solinarjev, danes pa boste slišali tudi zgodbe, ki pripovedujejo o tem.

- **10.30-10.45: NADALJEVANJE HOJE SKOZI SOLINE DO MULTIMEDIJSKEGA PROSTORA**

Po predstavitvi Sečovelj z okolico se odpravimo do cilja: multimedijskega prostora, v katerem bomo izvedli predstavitev zgodb o solinarjih in delavnico na to temo. Med hojo imajo gostje možnost opazovati soline, rastlinske in živalske vrste, ki so tukaj prisotne (trstičja, halofitni travniki itd.).

- **10.45-11.15: ODMOR OZ. MALICA**

Za malico našim gostom ponudimo sveže pečen domač kruh, lokalno sol, lokalno olivno olje, bakalar na belo (polenovko), sardele, jabolka in vodo.

Gostje si malico vzamejo na mizah, ki so vnaprej pripravljene.

- **11.15-12.00: POSLUŠANJE ZGODB DOMAČINOV O ŽIVLJENJU IN DELU SOLINARJEV**

Po malici se odpravimo v multimedijški prostor, kjer gostom preberemo in predstavimo zgodbe domačinov o življenju in delu solinarjev, pravljice in legende, ki se prenašajo z ustnim izročilom. Zgodbe so napisali naši učenci, po pripovedovanju domačinov: gospod Franko Fonda je pripovedoval o očetu in nonotu, družini Panger in Zudič pa sta pripovedovali o lastnih izkušnjah.

1. ZGODBA

Sečoveljski rov

Pred tristo leti se je v Sečovljah razprostirala prekrasna dolina, ki je imela veliko bazenov, kanalov, nasipov, kamnitih hiš in bleščečih vetrnic. Tam so na svojih »štabilih« živele solinarske družine, ki so v vročih dneh grabile sol. Pomagali so tudi otroci, vsak po svojih močeh.

Nekega dne je nono Domenico ob vsakdanjem delu razbil ročaj botasa in gavera. Zato je naročil svoji vnukinji Fiorelli, da odnese orodje bližnjemu mizarju, ki je imel svoj štabile (fond) na drugi strani kanala Grande. Fiorello je bilo strah, saj je vedela, da je prav tam rov, ki ga straži ogromna pošast. Vendar v tistih časih otroci niso smeli oporekati starejšim, zato se je opogumila in odšla na pot.

Ko je prispela do rova, je slišala bučen hrup in zagledala je spečo pošast. Spomnila se je, da vsi so si želeli iti v rov, saj so notri rasle zlate sveče ter voda z zdravilno močjo.

Fiorella je zajela sapo in stopila v votlino. Sveče, ki so visele s stropa ter molele iz ozkih rogov so se svetlikale in ji kazale pot. Z gaverom jih je nekaj pobrala ter jih skrila v žepe traverše (predpasnika). Botaso je postavila na tla in počakala, da se je napolnil z zdravilno vodo, ki je curljala iz sten.

Nato se je odpravila nazaj, a vsi rovi so si bili zelo podobni. Tako je tavela in postajala vedno bolj zaskrbljena.

Naenkrat je zaslišala prodoren glas. Bil je sam škratek Pirkmandeljc, kralj vseh pošasti, ki je imel sedem oči in dvanajst rok. Prosila ga je, da ji pokaže pot nazaj, saj želi s plenom pomagati ljudem, ki trdo delajo.

Kralj ji je obljubil pomoč, vendar ji je postavil pogoj. Če so solinarji res tako neutrudni delavci, naj odslej v jami kopljejo tudi zlate sveče, ki bodo grele domačine.

Fiorella je varno prišla iz jame, saj je kralj pošasti odstranil svojega stražarja. V zahvalo mu je podarila kruh in sol. Sveče so na svetlobi postale črne kot najbolj črna noč.

Solarinarji so vodo popili in postali neuničljivi. Veliko jih je odšlo v rov, kjer so kopali te sveče, ki so se izkazale kot najbolj cenjen črni premog, ki je plapolal v ognjiščih in grel pridne družine rudarjev ter solinarjev.

Še danes se po Sečovljah šušlja, da imamo domačini korenine globoke kot oljka, segajo prav do rudniških rovov. In srce neskončno dobro kot soline, ki se razprostirajo v globine morja ali višine neba.

Zato, ker od vedno nosimo v sebi BELO – ČRNO, vidimo vse barve in odtenke tega sveta. Naravno bogastvo pa čuvamo kot mati, ki za otroka svoje življenje da.

Napisala: Julija Kuzmin Delgiusto, 4. razred (s priredbo učiteljice)

2. ZGODBA

LOV NA BIŽATE

Pred petdesetimi leti je bil Franko sedemletni deček, ki je imel v solinah nonota Domenica in nono Margherito. Živela sta ob kanalu Grande v idilični solinarski hiši s pergolo, ki jima je delala senco v vročih poletnih dneh.

Franko je zelo rad zahajal k nonotom, saj se je tam vedno dogajalo kaj zabavnega. Ko je bilo »škuro de luna« (mlaj), sta lovila bižate, ki jih je nona znala najbolje speči na ognjišču, ki je grelo zgornje, bivalne, prostore.

Nekoč, ko sta lovila »bižate« (jegulje), je nono padel v vodo. Ker je bilo tako temno, ga Franko ni dobro videl, nono pa je imel eno nogo trdo in mu po spolzkih skalah ni uspelo se skobacati iz vode.

Zato je Franko stekel k noni, ki mu je dala »feral« (petrolejko) in skupaj sta odhitela k nonotu, ki se je jezil nad svojo nerodnostjo. Nona mu je podala »gaver« (solinske grablje) in s skupnimi močmi sta ga izvlekla iz vode.

Ob ognjišču se je slekel in grel ter zvrnil »bičerin grape« (kozarček žganja), da ni dobil pljučnice.

Drugo jutro sta zgodaj vstala in se odpravila po rože za nono, saj se ji je hotel nono prikupiti. Ozkolistne mrežice so najlepše cvetele blizu ozkotirne železniške proge Parencane.

Ko sta jih začela nabirati, je mimo njiju peljal vlak in počasi puhal. Iz vagona je skočil mladenič in tudi on začel nabirati cvetje. Ko je nabral šopek, je skočil na zadnji vagon in zakričal: »Per la mia morosa.« (Za moje dekle.)

Nono je bil jezen, ker so te krasne cvetice last solin in solinarjev, zato je jezno pripomnil: »V vsakem vagonu je tabla z napisom: PREPOVEDANO TRGANJE CVETJA. Vidiš, kako se ljudje ne držijo pravil?«

Doma ju je pričakala nona s polento in slastnimi bižati. Zelo je bila vesela cvetja, ki ga je postavila na mizo. Ob kramljanju in lepem vzdušju je bila merenda (malica) še bolj slastna.

Po pripovedi Franka Fonde (Neli Romanello)

3. ZGODBA

JE KDO VIDEL GAVER?

Nekega poletnega sončnega dne so se solinarji kot vsak dan pripravljali na pobiranje soli iz svojih »štabilov« (fondov).

Prijatelja Beppi in Mario sta imela svoja polja eden poleg drugega. Prejšnji večer sta se ob igranju »briškole« in »more kantade« dogovorila, da bo poraženec dve uri pomagal zmagovalcu pri pobiranju soli.

Ko je hotel drugi dan Mario odslužiti dolg prijatelju, ni našel svojega« gavera« (solinarske grablje). V spodnjih prostorih hiše, kjer je imel skladišče za sol in prostor za orodje je vse premetal, a svojega gavera ni našel.

Odšel je k njemu in se mu opravičil, da mu ne more pomagati, ker mu je nekdo skril gaver. Beppi mu ni verjel, ker je vedel, da je namazan z vsemi mažami in med njima je naraščala nejevolja. Skoraj bi se njuno prijateljstvo začelo krhati.

Takrat je k njima pristopil mali Giovanin, ki je bil vsem v solinah znan kot otrok, ki vse vidi in vse ve. Zraven pa je še en velik »špijon« (toži baba). Povedal jima je, da so se njuni otroci dopoldan lovili z gaveri ter obmetavali z blatom. Gianniju se je gaver zataknil v nasip in ko ga je s silo izvlekel, se mu je zlomil. Ker so se otroci bali priznati, kaj so storili, so ga skrili v »kaponero« (kokošnjak).

Tako sta Beppi in Mario odšla do kaponere in tam res našla gaver. Poklicala sta svoje otroke, ki so morali ta dan za kazen odnesti gaver k mizarju, z delom pri mizarju pa odplačati mizarško delo.

Mario in Beppi sta pobrala sol skupaj tako, da sta si izmenjavala gaver. Ker sta tekmovala, kdo bo več nabral, sta opravila delo na obeh štabilih kljub enemu gaveru hitro in dobro.

Zvečer pa sta se družini dobili pri Mariju, kjer so vsi skupaj povečerjali in ob ognjišču še dolgo v noč klepetali. Otroci so se muzali, saj je bilo obmetavanje z blatom tako zabavno, da ga še kazen ni mogla zmanjšati.

Napisala: Ana Šturm

4. ZGODBA

NASTANEK SOLIN

Pred tisočimi leti so živeli ribiči ob Jadranskem morju. Preživljali so se z lovljenjem rib, dokler ni bog morja Pozejdon nekega dne morje uročil, ker si je za svojo zbirko rib želel posebno ribico.

Tako v hipu v morju ni plavala niti ena sama riba. Urok bi lahko izničila posebna ribica Proteus ali človeška ribica, ki jo je Pozejdon hotel za svojo zbirko najrazličnejših rib sveta. Ta pa je živela samo v veliki, prostrani Postojnski jami, ki jo je čuval mogočni zmaj.

Najpogumnejši ribič Pepe se je odpravil na dolgo pot. Šel je s svojim oslom, po njegovem mušo, od morja preko hribov do reke Pivke, ki se izliva v Postojnsko jamo. Zmaja je prekanil tako, da se je prepustil toku reke in se z njeno pomočjo znašel v jami. Z baklo je dolgo časa iskal človeško ribico, dokler je ni zagledal v majhni luknjici. Ulovil jo je in jo dal v štanjakec (majhno kanglico).

Hitro se je odpravil nazaj in Proteusa je izročil Pozejdonu, ki pa ni mogel držati obljube, ker je človeška ribica poginila, saj sta jo izničila svetloba in slana voda.

Tako bi vsi ribiči od lakote umrli, če ne bi za vse to slišala morska deklica. Prebivalcem je naročila, naj pokličejo solinarje, ki živijo na oddaljenem otoku in naj ob reki Dragonji iz njenih naplavin naredijo soline. Če bodo to storili, bo ob prvem »škuro de luna« poskrbela za bogato življenje morskih globočin.

Ljudje so jo ubogali, saj je šlo za njihovo preživetje. Delali so noč in dan, nastajali so nasipi in majhna polja, kavedini. Med njimi so bili kanali: Piketo, Kurto... najmogočnejši je bil kanal Grande. In prav po njem je morska deklica na dan svetega Jožefa spustila ribico solinarko, ki je vrnila morju življenje.

Zato še danes velja pregovor: » San Giuseppe le prime sepe.«

Ribica solinarka pa je še danes za Sečovljane pomembna kot človeška ribica za Postojncane.

Napisal: Enej Pavlovič, 4. razred

- **12.00-13.00: DELAVNICE**

Gostom ponudimo več različnih delavnic, na temo prebranih zgodb.

Nudimo jim naslednje **delavnice**:

- **IZDELAVA SLOVARČKA NAREČNIH BESED**

Udeleženci si izdelajo slovar narečnih besed. Z našo pomočjo razložijo naslednje besede:

- štabile,
- briškola,
- gaver,
- maža,
- špijon,
- kaponera,
- pergola,
- škuro de luna,
- bižate,
- feral,
- bičerin grape,
- per la miamorosa,
- merenda,
- muša,
- štanjak,
- kavadin,
- botas,
- traverša.

- **SLIKARSKA DELAVNICA**

Udeleženci v tej delavnici narišejo najljubši prizor iz prebranih zgodb. Za risanje imajo na razpolago: barvice, tempera barvice, vodene barvice in flomastre. Rišejo na risalne liste. Risbe si lahko kasneje odnesejo domov.

- **IZDELAVA SESTAVLJANKE (PUZZLE)**

Udeleženci imajo na razpolago že pripravljeno podlago (karton), na katero narišejo prizor iz zgodbe. Nato po označenih črtah svojo ilustracijo izrežejo in tako ustvarijo sestavljanke, ki si jo izmenjajo s prijateljem, ki jo je prav tako izdelal.

- **IZDELAVA TAPERINOV IN GAVEROV IZ LESA**

Udeleženci po naših navodilih izdelujejo taperine (solinarska obutev) in gavere (solinarskegrablje). Na voljo imajo les, lesene palčke, usnjene ali gumijaste trakove, žeblice, kladiva, lepilo in brusilni papir. Izdelke lahko odnesejo domov.

- **14.30: ZAKLJUČEK DELAVNIC IN ODHOD PROTI ZBIRNEMU MESTU**

Ob 14.30 zaključimo z ustvarjanjem in se odpravimo nazaj proti zbirnemu mestu. Med hojo si udeleženci ogledujejo soline in spoznavajo, kaj so se vse danes naučili. Ob vstopu v krajinski park sledi skupinsko fotografiranje »za spomin«.

5. OSTALA TURISTIČNA PONUDBA KRAJA SEČOVLJE IN OKOLICE

- **ZAPUŠČEN BENEDIKTINSKI SAMOSTAN NA KROGU**

Preteklost Kroga, imenovanega tudi Višina, sega v neznano preteklost, njegov položaj na vrhu grebena med rekama Drnico in Dragonjo nad ledenodobno ravnico pod seboj, daje slutiti pisano verigo poselitev, katere predzgodovino kronist Luigi Perentin umešča vsaj dva do tri tisoč let v preteklost. Ilirsko gradišče, rimska utrdba, grajsko poslopje, kaštelir, pozneje samostan. Zemljevid solin iz leta 1139 že prikazuje Krog, zapisi ga omenjajo kot villofranco, prosto vas, ki ni plačevala dajatev fevdalnemu gospodu. Samostanska cerkev je posvečena sv. Onofriju, katerega čaščenje so v te kraje prinesli Bizantinci in križarji. Benediktinci so

poslopja in 775 ha zemljišč prejeli z oporoko grofa Francesca Grisonija, po smrti njegovega edinca. Samostan je deloval do leta 1945, ko so ga zapustili zadnji menihi.

- **ZAPUŠČEN RUDNIK ČRNEGA PREMOGA SEČOVLJE**

V kraju je med leti 1935 in 1972 deloval rudnik črnega premoga, z globino rovov 3635 m. Zaradi mnogih vodnih izvirov in potrebnega stalnega črpanja vode, so ga zaprli in pustili, da se rovi napolnijo z vodo.

- **CERKEV SV. MARTINA**

Župnija Sečovlje povezuje prebivalce v Sečoveljski dolini, ob Sečoveljskih solinah, v naseljih Dragonja (zahodno od glavne ceste Koper – Dragonja), Sečovlje, Parecag in Seča in je kot taka soseda župnij Lucija, Strunjan, Izola, Korte, Krkavče in Kaštel.

Krščanske skupnosti so na ozemlju današnje župnije živele že v prvem tisočletju, prve znane omembe cerkva pa so iz 13. stoletja (omemba cerkve sv. Odorika iz leta 1290).

Koprski škof Pavel Naldini okrog leta 1700 omenja šest cerkva: sv. Urha, sv. Petra, sv. Martina, sv. Križa, sv. Jerneja in sv. Marije. Od omenjenih cerkva še vedno stojijo tri: cerkev sv. Martina v Sečovljah (župnijska), sv. Jerneja v Seči (podružna) in sv. Križa na Parecagu.

Področje sedanje župnije je najprej spadalo pod župnijo Piran. Z veliko prenovo cerkve sv. Martina poleti leta 1832 (napis nad vhodom v cerkev) so se že začele priprave na samostojno kaplanijo. Dne 6. maja 1894 so Sečovlje z odlokom Škofije Trst-Koper postale samostojna kaplanija s stalnim kaplanom v okviru župnije Piran.

Druga velika obnova cerkve sv. Martina leta 1929 je napovedovala ustanovitev nove župnije. Tržaško-Koprski škof Antonio Santin je z odlokom 29. junija 1940, na praznik apostolov Petra in Pavla, iz kaplanije ustanovil novo župnijo sv. Martina Sečovlje.

V župniji je bil od leta 1860 benediktinski samostan, povezan z Dajlo v Istri in Praglio v Italiji. Dne 11. novembra 1947 je tedanja oblast benediktince izgnala in pokradla samostan in cerkev sv. Onofrija. V prvih desetih letih po koncu druge svetovne vojne je župnijo zapustilo

veliko italijansko govorečih prebivalcev, v te kraje pa so se priselili ljudje iz Istre, Slovenije in Jugoslavije.

V župniji so svete maše ob nedeljah in praznikih v cerkvi sv. Martina v Sečovljah in v cerkvi sv. Jerneja na Seči, ob delavnikih pa ob torkih v Sečovljah in ob petkih na Seči, dvakrat na leto pa tudi v cerkvi sv. Križa na Parecagu.

- **OBISK DOMAČIH VRTNARIJ (RUZZIER, MOŠKON, TODORVIĆ)**

Pridne roke domačinov poskrbijo, da lahko vsako leto olepšamo svoje domove s sadikami cvetja, dišavnic in drugih zelišč. Njihove vrtnarije si lahko ogledate tudi sami. Ob glavni cesti so kažipoti, ki vas varno pripeljejo do njih.

Vrtnarija Ruzzier

Naslov: Parecag 115 a, 6333 Sečovlje

Vrtnarija Moškon

Naslov: Parecag 31, 6333 Sečovlje

Tel. št.: 05 672 20 10

- **OLJARNA: GOSPODAR SONCA**

Naslov: Parecag 168, 6333 Sečovlje

Tel. št.: 05 672 09 20

Spletna stran: <http://www.ziber.si/ziber-kontakt.php>

- **PRIDELOVALCI EKOLOŠKE ZELENJAVE (MARKEŽIČ EGIDIJ)**

Naslov: Parecag 110, 6333 Sečovlje

Tel. št.: 041 345 562

- **LETALIŠČE PORTOROŽ**

Letališče Portorož (oznaka IATA: POW, oznaka ICAO: LJPZ) je tretje mednarodno letališče v Republiki Sloveniji. Ima strateško lego, saj je geografsko dobro umeščeno v srednjo Evropo ter ima dobre cestne povezave s središčem države in sosednjimi regijami. Od mondenega Portoroža je oddaljeno le 5 km, 15 km od hrvaškega Umaga in 20 km od italijanskega Trsta.

K prepoznavnosti letališča Portorož v veliki meri prispeva dolgoletna tradicija ter storitve opravljene na najvišjem nivoju z zagotavljanjem varnosti in zasebnosti potnikov. Letališče je znano po parkerju, usmerjevalcu zrakoplovov na kolesu z motorjem, ter prijazni dobrodošlici z domačim žganjem. Prijazen in ustrežljiv pristop do vseh naših gostov, pa je eden izmed razlogov, da se naši gostje radi vračajo.

Osnovna dejavnost Aerodroma Portorož obsega upravljanje letališča z zagotavljanjem pristankov in vzletov letal, uporabo infrastrukture in potniškega terminala, izvajanje zemeljske oskrbe letal, potnikov in prtljage ter komercialne dejavnosti.

Prek Letališča Portorož je bilo leta 2013 prepeljanih slabih 26 tisoč, leta 2012 pa 22,5 tisoč potnikov. Letališče uporabljajo v največji meri enomotorna in dvomotorna, batna in turbopropelerska letala splošnega letalstva s kapacitetami do 10 sedežev ter občasno tudi nekaj večjih dvomotornih turbopropelerskih letal s kapacitetami do 60 sedežev ter manjša poslovna dvomotorna reaktivna letala.

Naslov: Sečovlje 19, 6333 Sečovlje –Sicciole

TEL.: 00386 5 672 25 25

SPLETNA STRAN:<http://www.portoroz-airport.si/si/contact>

- **POŠTA SEČOVLJE**

V neposredni bližini letališča se nahaja tudi pošta. Svojim najdražjim lahko tako pošljete razglednico z neposredne bližine Sečoveljskih solin.

Naslov: Sečovlje 19, 6333 Sečovlje

Tel. št.: 05 671 33 30

Urniki:

Delovni čas: pon.–pet.: 08:00 - 10:30 in 14:30 - 17:00, sob.: 09:00 - 11:00

- **OSNOVNA ŠOLA SEČOVLJE IN VRTEC SEČOVLJE**

V Sečovljah imamo tudi OŠ in novozgrajen vrtec. Za več informacij si lahko ogledate šolsko spletno stran, če vas pa zanima njun videz, si ju lahko tudi ogledate.

Naslov: Sečovlje 78,6333 Sečovlje

Tel.: 05/671-26-00

Spletna stran: <http://www.ossecovlje.si/>

- **ITALIJANSKA OSNOVNA ŠOLA SCUOLA PERIFERICA DI SICCOLE
IN ITALIJANSKI VRTEC LA COCCINELA**

Poleg slovenske OŠ se v Sečovljah nahajata tudi OŠ z italijanskim učnim jezikom in italijanski vrtec.

Naslov šole in vrtca: Sečovlje 79,6333 Sečovlje

Tel. ita. šola: 05/672 23 33

Spletna stran šole: <http://www.scuoladecastro.net/>

Tel. ita. vrtec: 05/672 23 40

- **GOSTINSKA PONUDBA**

Med Vašimi celodnevnimi izleti se lahko okrepčate v neposredni bližini solin in letališča. Izbirate lahko med dvema ponudbama, restavracijo Gostilna pri Marički ali Restavracijo Baron.

- **CASA DEL SAL**

Naslov: Parecag 182, 6333 Sečovlje

Tel. št.: 041 666 857

- **GOSTILNA PRI MARIČKI**

Naslov: Parecag 159 b, 6333 Sečovlje

Tel. št.: 05/672 05 50

- **RESTAVRACIJA BARON**

Naslov: Sečovlje 19, 6333 Sečovlje

Telefon: 031 554 361

PRILOGE

Priloga št. 1: Slike

Gostilna pri Marički.

Letališče Sečovelje.

Zemljevid Sečoveljskih solin.

Srečanje z direktorjem solin, g. Klavdijem Godničem in vodjem krajinskega parka, g. Andrejem Sovincem.

Naš namen je bil predstaviti naše delo v TD in prav tako predstaviti novo turistično ponudbo, bila sta presenečena nad našo idejo, ter povedala, da jima je zelo všeč. Po predstavitvi smo še zaprosili za denarna sredstva, da bi si lahko omogočili prevoz na tekmovanje ter, da bi si lahko kupili nekaj materiala. Povedala sta nam da bodo poskušali našo željo uresničiti.

Priloga št. 2:

Zbirno mesto: Seča 115, 6320 Portorož.